

Eiropas
Komisija

Jūsu sociālā nodrošinājuma tiesības

Kiprā

Šajā rokasgrāmatā sniegtā informācija ir apkopota un atjaunināta ciešā sadarbībā ar Savstarpējas sociālās aizsardzības informācijas apmaiņas sistēmas (*MISSOC*) valstu korespondentiem. Sīkāka informācija par *MISSOC* tīklu pieejama šeit:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=815>.

Šī rokasgrāmata sniedz vispārēju attiecīgajās valstīs piemērojamo sociālā nodrošinājuma iespēju aprakstu. Sīkāku informāciju varat iegūt citās *MISSOC* publikācijās, kuras pieejamas iepriekšminētajā saitē. Jūs varat arī sazināties ar kompetentajām iestādēm un institūcijām, kuras norādītas šīs rokasgrāmatas I pielikumā.

Ne Eiropas Komisija, ne kāda cita persona, kas darbojas Komisijas vārdā, nav atbildīga par šajā izdevumā iekļautās informācijas izmantošanu.

Satura rādītājs

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums	5
Ievads	5
Sociālās aizsardzības organizācija	6
Finansējums	8
II nodaļa. Veselības aprūpe	11
Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?	11
Kādas izmaksas tiek segtas?	11
Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?	12
III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti	13
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?	13
Kādas izmaksas tiek segtas?	13
Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?	13
IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti	15
Kādos gadījumos jums ir tiesības uz maternitātes vai paternitātes pabalstu?	15
Kādas izmaksas tiek segtas?	15
Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?	16
V nodaļa. Invaliditātes pabalsti	17
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	17
Kādas izmaksas tiek segtas?	17
Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	18
VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti	19
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?	19
Kādas izmaksas tiek segtas?	21
Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?	22
VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti	23
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	23
Kādas izmaksas tiek segtas?	24
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	25
VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām	26
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	26
Kādas izmaksas tiek segtas?	26
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	27
IX nodaļa. Ģimenes pabalsti	28
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	28
Kādas izmaksas tiek segtas?	28
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	29
X nodaļa. Bezdarbs	30
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	30
Kādas izmaksas tiek segtas?	30
Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	31
XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums	32
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?	32
Kādas izmaksas tiek segtas?	33
Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?	34
XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe	36
Kādos gadījumos jums ir tiesības uz ilgtermiņa aprūpi?	36
Kādas izmaksas tiek segtas?	36
Kā var saņemt ilgtermiņa aprūpi?	37

Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes38

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums

Ievads

Sociālās apdrošināšanas sistēma obligāti nodrošina visas personas, kuras Kiprā strādā algotu darbu, neatkarīgi no tā, vai tas ir algota darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas darbības ietvaros. Personām, kuras vēlas saglabāt apdrošināšanu pēc obligātās apdrošināšanas noteiktā perioda beigām, vai personām, kuras strādā ārzemēs Kipras darba devējiem, ir pieejama brīvprātīgā apdrošināšana. Šajā sistēmā, kuru pārvalda sociālās apdrošināšanas dienesti, ir paredzēti šādi pabalsti:

- slimības pabalsts;
- maternitātes pabalsts;
- maternitātes pabalsts,
- pabalsti par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, tostarp par pagaidu darbnespēju (pabalsts par nelaimes gadījumu), invaliditātes pabalsts un pabalsts nāves gadījumā;
- invaliditātes pensija;
- bezdarbnieku pabalstus;
- sociālā vecuma pensija;
- atraītnes pensija;
- bāreņu pabalsti;
- apbedīšanas pabalsts;
- laulību pabalsts.

Darba ņēmējiem ir tiesības uz visiem augstāk minētajiem pabalstiem. Pašnodarbinātām personām nav tiesības uz bezdarbnieku pabalstu un pabalstiem, ko piešķir par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām. Brīvprātīgajiem iemaksu veicējiem, kuri strādā ārzemēs Kipras darba devēja labā, nav tiesības uz atlīdzību par nelaimes gadījumu darbā un arodslimībām. Citiem brīvprātīgajiem iemaksu veicējiem nav tiesību uz maternitātes pabalstu, slimības pabalstu, bezdarbnieka pabalstu, invaliditātes pensiju, kā arī pabalstiem par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām.

Visi periodiskie pabalsti (izņemot vienreizējos pabalstus) sastāv no:

- pamata pabalsta, kas paredz piemaksas par apgādībā esošām personām un ir saistīts ar personas, kura apdrošināta pamata apdrošināšanas ietvaros, „apdrošināmo atalgojumu”;
- papildu pabalsta, kas ir saistīts ar personas, kura apdrošināta papildu apdrošināšanas ietvaros, „apdrošināmo atalgojumu”.

Šī sistēma nepieļauj vairāku tiesību vienlaicīgu piemērošanu. Tas nozīmē, ka, ja personai vienā laikposmā ir tiesības uz vairākiem pabalstiem, tad viņai izmaksā vislielāko no tiem. Šis noteikums neattiecas uz gadījumu, kad viens no pabalstiem ir atraītna(-es) pensija.

Pamata pensiju līmenis tiek pārskatīts katra gada sākumā atbilstoši pamata „apdrošināmo ienākumu” procentuālajam pieaugumam, savukārt papildu pensijas līmeni pārskata atbilstoši dzīves dārdzības pieaugumam (salīdzina pēdējo divu gadu otros semestrus).

Pie tam, pensiju līmenis paaugstinās katru gadu jūlijā atbilstoši dzīves dārdzības indeksa pieaugumam (gada pirmo pusi salīdzina ar iepriekšējā gada pirmo pusi), ja tas ir pieaudzis vismaz par 1 %. Šis pieaugums tiek ņemts vērā gada sākumā, brīdī, kad tiek noteikta pensiju līmeņa paaugstināšana.

Pabalsta maksājumus veic ar maksājumu čeku vai ar bankas pārskaitījumu.

Nauda pret maksājumu čekiem jāsaņem trīs mēnešu laikā pēc to izdošanas datuma.

Sociālās aizsardzības organizācija

Sociālās apdrošināšanas dienesti ir valsts struktūra, ko vada un pārrauga Darba un sociālā nodrošinājuma ministrija, kura atbild par visu sociālo risku administrēšanu. Atbilstīgi saviem pienākumiem tā:

- īsteno valdības politiku sociālās apdrošināšanas jomā ar īpaši izstrādātu pasākumu un sistēmu palīdzību;
- iesniedz priekšlikumus attiecībā uz valdības politiku, kuru mērķis ir nepārtraukti uzlabot sociālo nodrošinājumu atbilstoši starptautiskiem notikumiem un Kipras sociāli ekonomiskajiem apstākļiem;
- sniedz pārskatu par sociāli ekonomiskajām vajadzībām, kuras varētu nodrošināt ar sociālā nodrošinājuma pasākumu palīdzību; un
- pastāvīgi pēta un izvērtē sistēmas un pasākumus, kurus šie dienesti ieviesuši noteiktu mērķu sasniegšanai.

Sociālās apdrošināšanas sistēma nodrošina visas personas, kuras Kiprā strādā algotu darbu (neatkarīgi no tā, vai tas ir algots darbinieks vai pašnodarbināta persona), personas, kuras atrodas militārajā dienestā, un citas personas, kuras tiek uzskatītas par brīvprātīgi apdrošinātām.

Kreditētais atalgojums darbnespējas vai bezdarba gadījumā tiek aprēķināts, pamatojoties uz personas „apdrošināmā atalgojuma”. Atraitņa(-es) pensijas un/vai invaliditātes pensijas palielināšanas ziņā „apdrošināmo atalgojumu” kreditē par laikposmu, kas ilgst no nāves/darbnespējas dienas līdz pensijas vecumam. Turklāt „apdrošināmo atalgojumu” (līdz pamata apdrošināmajam atalgojumam) kreditē arī laikā, kad gūst izglītību.

Papildus tam, tiek piešķirti kredīti līdz pamata apdrošināmajam atalgojumam par bērnu audzināšanas periodiem līdz 156 nedēļām, līdz bērns sasniedzis 12 gadu vecumu. Šos kredītus ņem vērā pensiju maksājumiem sievietēm.

Sociālajos riskos ietilpst slimība, maternitāte, bezdarbs, invaliditāte, vecums, nāve un apgādnieka zaudēšana, kā arī visi riski, kas attiecas uz nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām.

No 2003. gada visiem pensijas saņēmējiem ir pieejams īpašs pabalsts, kura mērķis ir palielināt pensijas apmēru. Kopš 2009. gada 1. decembra tas vairs nav pieejams

jauniem pabalsta saņēmējiem, jo ir pilnībā ieviesta Maksājumu un pabalstu dienesta izstrādātā sistēma to pensijas saņēmēju mājsaimniecību atbalstam, kuru ienākumi ir nelieli.

Turklāt sociālo pensiju piešķir personām, kuras dzīvo Kiprā un ir sasniegušas 65 gadu vecumu, ar nosacījumu, ka tās atbilst tiesību aktos noteiktajiem nosacījumiem par dzīvesvietu un nav tiesīgas no citiem avotiem saņemt pensiju, kuras apmērs pārsniedz sociālās pensijas apmēru. Ja pensijas vai tamlīdzīga maksājuma apmērs ir mazāks nekā sociālajai pensijai, tad persona drīkst saņemt summu, kas ir līdzvērtīga starpībai starp šiem abiem lielumiem.

Par sociālo risku aizsardzību palīdz rūpēties reģionālie biroji, kuru pienākumos galvenokārt ietilpst pieteikumu pieņemšana, iemaksu iekasēšana un pārbaudes. Sociālās apdrošināšanas dienestu galvenā pārvalde nodarbojas ar dažādu reģionālo biroju koordinēšanu. Tās galvenajos pienākumos ietilpst sociālās politikas īstenošana, lēmumu pieņemšana un pabalstu un pensiju maksājumi.

Arī sociālās labklājības dienesti ir valsts struktūra, ko vada un pārrauga Darba un sociālās apdrošināšanas ministrija, kura sniedz un veicina pakalpojumus sociālās labklājības jomā. Sociālo labklājības dienestu mērķis ir novērst sociālos riskus un veicināt sociālo kohēziju atbilstīgi vispārējai valsts politikai sociālas un ekonomiskās attīstības jomā. Šie dienesti palīdz atsevišķiem indivīdiem, ģimenēm, sociālajām grupām un kopienām.

Saskaņā ar Likumu par valsts budžetu 2009. gada janvārī nodibināja **Cilvēku ar īpašām vajadzībām sociālās iekļaušanas departamentu**, kura mērķis ir uzlabot cilvēku ar īpašām vajadzībām dzīves kvalitāti. Departamentu vada un pārrauga Darba un sociālās apdrošināšanas ministrija. Tā pienākumos ietilpst tādas sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas politikas izstrādāšana, koordinēšana, īstenošana pārraudzība un pārvaldība, kas attiecas uz cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Šajā nolūkā tas sadarbojas ar pārējām ministrijām, kas ir līdzatbildīgas invaliditātes jautājumos, kā arī ar organizācijām, kas darbojas cilvēku ar īpašām vajadzībām labā, un citiem sociālajiem partneriem.

Maksājumu un pabalstu dienests ir valsts iestāde, kuru kontrolē un pārrauga Finanšu ministrija. To reorganizēja 2003. gadā un paplašināja nolūkā apvienot dažādas saistītās sociālās sistēmas un ieviest jaunus tiesību aktus, kas attiecas gan uz bērna pabalstu, gan maternitātes pabalstu. Tāpat viens no dienesta pienākumiem ir piemērot jaunu sistēmu to pensijas saņēmēju mājsaimniecību atbalstam, kuru ienākumi ir nelieli. Tā ir naudas pabalstu sistēma, kas paredzēta to pensijas saņēmēju mājsaimniecībām, kuru kopējie gada ienākumi nepārsniedz nabadzības sliekšni. Šī dienesta galvenais uzdevums ir precīzi un ātri sniegt pakalpojumus visiem iedzīvotājiem.

Veselības ministrijas galvenais pienākums ir veselības aprūpes sistēmas organizēšana Kiprā un valsts finansēto veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšana. Svarīgākais mērķis šādiem organizēšanas pasākumiem ir veicināt un aizsargāt cilvēku veselību. Veselības ministrija izstrādā valsts veselības aizsardzības politiku, koordinē gan privātā, gan valsts sektora darbu, regulē veselības aprūpes standartus un sekmē saistītu tiesību aktu īstenošanu. 2001. gada aprīlī ieviesa jaunu likumu, ar kuru nosaka valsts veselības aprūpes sistēmas ieviešanu; šī sistēma nodrošinās veselības aprūpi visiem iedzīvotājiem, un tā saņems finansējumu no valsts, darba devēju, darbinieku, pašnodarbinātu personu un pensijas saņēmēju iemaksām. Jaunā kārtība vēl nav stājusies spēkā.

Finansējums

Sociālās apdrošināšanas sistēma tiek finansēta no darba devēju, apdrošināto un valsts veiktajām iemaksām.

No 2009. gada 1. aprīļa darba ņēmēju iemaksu apmērs ir 17,9 % no „apdrošināmā atalgojuma”, un šī proporcionālā attiecība ir sadalīta šādi: darba devējs maksā 6,8 %, darba ņēmējs — 6,8 %, bet valsts — 4,3 %. „Apdrošināmais atalgojums” ir atalgojums, no kura tiek aprēķinātas sociālās iemaksas un pabalsti, un kurā tiek ietverti visi ar nodarbinātību saistītie ienākumi, izņemot algas piemaksas un vienreizējas prēmijas, un kurā ietilpst arī Centrālajā apmaksāto atvaļinājumu fondā (*Central Holiday Fund*) veicamās iemaksas attiecībā par to pašu personu. Attiecībā uz sociālajām iemaksām, likumdošanā ir noteikts „apdrošināmā atalgojuma” augstākais līmenis, kuru pārskata katru gadu. Šis līmenis pašreiz ir EUR 1 025 nedēļā vai EUR 4 442 mēnesī. Par summām, kas pārsniedz augstāko „apdrošināmā atalgojuma” līmeni iemaksas nav jāveic.

Pašnodarbināto personu gadījumā iemaksas likme ir 16,09 % no kuriem pašnodarbinātā persona iemaksā 12,6 %, bet valsts — 4,3 %. Katrai pašnodarbināto personu nodarbinātības kategorijai ir noteikts minimālais obligātais apdrošināmais atalgojums. Šīm personām ir pienākums veikt iemaksas, pamatojoties uz šo minimumu, taču tās var izvēlēties augstāku atalgojumu, kas tomēr nepārsniedz maksimālo „apdrošināmo atalgojumu”. Ja pašnodarbinātā persona pierāda, ka viņas faktiskie ienākumi ir zemāki par savas profesionālās kategorijas minimālo apdrošināmo atalgojumu, tad viņai var atļaut veikt iemaksas, kas aprēķinātas un šo ienākumu pamata.

Brīvprātīgi veikto iemaksu gadījumā iemaksu apmērs ir 14,8 % vai nu no pamata „apdrošināmā atalgojuma” summas vai iepriekšējo gadu ieņēmumu summas. No kopējā 14,8 % apjoma brīvprātīgais iemaksu veicējs iemaksā 11 %, bet valsts — 3,8 %. Brīvprātīgie iemaksu veicēji, kuri strādā ārzemēs kādam Kīpras darba devējam, veic iemaksas 13,6 % apmērā no atalgojuma, kāds ir noteikts darba līgumā, nepārsniedzot maksimālo apdrošināmo atalgojumu. Papildu 4,3 % iemaksas veic valsts.

Darba ņēmējiem obligāti jāsāk veikt iemaksas, līdzko viņi saņem no sava darba devēja atlīdzību vismaz EUR 2 apmērā nedēļā vai arī vismaz EUR 7 apmērā mēnesī. Attiecībā uz nealgotiem mācekļiem un ieslodzītajiem, kuri strādā, iemaksas ir obligātas un iepriekšminētie noteikumi netiek piemēroti.

Pašnodarbinātas personas veic iemaksas par katru iemaksu nedēļu, kuras laikā viņas ir veikušas savu darbību.

Katrai personai, kura vienlaicīgi vai pēc kārtas pilda algota darba ņēmēja un pašnodarbinātas personas darba pienākumus vienas un tās pašas iemaksu nedēļas laikā, ir jāveic iemaksas par abām aktivitātēm. Katra iemaksu gada beigās apdrošinātā veiktās iemaksas, kas pārsniedz „apdrošināmā atalgojuma” augstāko līmeni attiecībā uz pašnodarbinātas personas darbību, viņam tiek atmaksātas.

Ja viena persona vienā un tajā pašā iemaksu periodā (nedēļā vai mēnesī) strādā pie vairākiem darba devējiem, tad katrs darba devējs veic iemaksas par šī strādnieka algu, nepārsniedzot „apdrošināmā atalgojuma” augstāko līmeni. Katra iemaksu gada beigās darba ņēmēja veiktās personīgās iemaksas par savu atalgojumu, kuras

pārsniedz augstāko līmeni, viņam tiek atmaksātas. Darba devēja iemaksas netiek atmaksātas.

Katrai personai, kurai ir tiesības veikt brīvprātīgas iemaksas paralēli obligātajām iemaksām (personas, kuras veic algotu un pašnodarbinātas personas darbu), var iemaksas veikt brīvprātīgi, ja „apdrošināmais atalgojums” ir zemāks par to atalgojumu, par kuru viņa brīvprātīgi izvēlējusies veikt iemaksas.

Darba devējs katru mēnesi veic iemaksas (tajā skaitā darba ņēmēja daļu) par iepriekšējo mēnesi, viena mēneša laikā no iemaksu mēneša beigām. Pašnodarbinātās personas katru ceturksni veic iemaksas par iepriekšējo trimestri, mēneša un desmit dienu laikā sākot ar iemaksu ceturksņa beigām. Pašnodarbināto personu iemaksas brīvprātīgi var veikt arī katru mēnesi.

Brīvprātīgie iemaksu veicēji veic iemaksas reizi mēnesī, ceturksnī vai gadā par iepriekšējo attiecīgo laikposmu. Ja brīvprātīgais iemaksu veicējs nav veicis kārtējo iemaksu par gadu (piemēram, par 2012. gadu), tas turpmāko 12 mēnešu laikā (tātad 2013. gadā) zaudē tiesības veikt brīvprātīgās iemaksas par gadu, par kuru tās bija jāveic (tātad 2012. gadu).

Ja darba devējs vai pašnodarbinātā persona veic iemaksas ar nokavēšanos, automātiski tiek piemērota noteikta piemaksa, kas atbilst maksājamo iemaksu procentam, kas pakāpeniski pieaug atbilstoši kavējuma ilgumam. Pirmajā kavējumu mēnesī šī piemaksa ir 3 %; ik mēnesi tā palielinās par 3 %, tomēr tā nevar pārsniegt 27 %.

Pienākums veikt iemaksas beidzas brīdī, kad apdrošinātais sasniedz pensijas vecumu (65 gadus). Tomēr, ja viņš sasniedz pensijas vecumu, bet neatbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, kas piešķir tiesības saņemt vecuma pensiju, tad viņam ir jāturpina veikt iemaksas līdz šie nosacījumi ir izpildīti. Turpretī turpināt veikt iemaksas pēc 68 gadu vecuma sasniegšanas nav atļauts.

Apdrošinātajiem piešķir asimilācijas par šādiem periodiem:

- visu pilna klātienes laika studiju vai apstiprinātas arodapmācības (pēc 16 gadu vecuma) periodu;
- visu periodu starp pirmo personas apdrošināšanas dienu un līdz pirmajai iepriekšējā iemaksu gada dienai;
- visu bezdarba periodu, par kuru ir ticis izmaksāts bezdarbnieka pabalsts; kā arī maksimāli 26 nedēļu bezdarba periodu, par kuru apdrošinātajam nebija tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu (tikai algotie darba ņēmēji);
- visu darbnespējas, kas radusies slimības, nelaimes gadījuma, dzemdību vai invaliditātes rezultātā, periodu par kuru tikuši izmaksāti pabalsti. Darba ņēmējiem ir tiesības uz asimilācijām ne vairāk kā 26 nedēļas par darbnespējas periodu, kura laikā viņi nesaņem pabalstus. Pašnodarbinātām personām arī šāds periods dod tiesības uz asimilācijām, ja iepriekšējā periodā tās varēja pieprasīt tiesības uz pabalstiem;
- visu vecāku atvaļinājuma laiku.

Katra bērna pirmo 12 gadu periodā pensiju izmaksai sievietēm, kuru tiesības uz pensiju sākas pēc 1992. gada 31. decembra, tiek ņemti vērā bērna audzināšanas periodi līdz 156 nedēļām, .

Apdrošinātās personas, kura ir jaunāka par 63 gadiem, invaliditātes vai nāves gadījumā, periods starp invaliditātes vai nāves iestāšanos un 63 gadu sasniegšanu tiek uzskatīts par apdrošināšanas periodu. Par šo periodu kreditētais atalgojums galvenokārt balstās uz attiecīgās personas lielāko no vidējā „apdrošināmā atalgojuma” pēdējo piecu gadu laikā pirms invaliditātes vai nāves iestāšanās. Ja persona nav izpildījusi piecus apdrošināšanas gadus, tad vidējo atalgojumu aprēķina balstoties uz reālo apdrošināšanas gadu skaitu.

Asimilācijas, kuras piešķirtas par kādu bezdarba, maternitātes, slimības, nelaimes gadījuma vai invaliditātes periodu, ir līdzvērtīgas atalgojumam, uz kura pamata tika noteikts izmaksātais pabalsts. Citām asimilācijām ir pamata „apdrošināmā atalgojuma” vērtība.

Pamata „apdrošināmais atalgojums” pašreiz ir noteikts EUR 170,88 apmērā nedēļā vai EUR 8 886 apmērā gadā. „Pamatalga” nosaka robežu starp šīs shēmas divām daļām: pamata apdrošināšanu un papildu apdrošināšanu.

Visu apdrošināto kopējais gada „apdrošināmais atalgojums” tiek sadalīts divās daļās: pamata apdrošināšanas daļa, kurā ietilpst „apdrošināmais atalgojums” līdz „pamatalgai”, un papildu apdrošināšanas daļa, kurā ietilpst „apdrošināmais atalgojums”, kas ir lielāks nekā „pamatalga”.

Katru gadu apdrošinātajiem kredītā ieskaita „apdrošināšanas punktus”. „Apdrošināšanas punkti” atbilst gada „pamatalgas” apmēram. Pirmais „apdrošināšanas punkts” (līdz „1”) tiek piešķirts par „apdrošināmo atalgojumu”, un visi apdrošināšanas punkti, kas pārsniedz „1”, tiek pieskaitīti papildu apdrošināšanai.

Pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmērs tiek pārskatīts katru gadu atkarībā no „apdrošināmā atalgojuma” vispārējā līmeņa svārstībām saskaņā ar Ministru padomes izdotu rīkojumu.

II nodaļa. Veselības aprūpe

Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?

Veselības aprūpes pabalstus piešķir Kipras, ES/EEZ un Šveices pilsoņiem, kas ir pastāvīgi Kipras iedzīvotāji. Seguma apmērs ir tieši saistīts ar individuālu personu vai ģimeņu ienākumiem un ietver pakalpojumus, kas tiek sniegti valsts medicīniskās iestādēs.

- Bezmaksas medicīnisko aprūpi nodrošina individuālām personām, kuru gada ienākumi nepārsniedz EUR 15 377,41, un ģimenēm, kuru gada ienākumi nepārsniedz EUR 30 754,82, pieskaitot EUR 1708,60 par katru apgādājamo bērnu.
- Medicīnisko aprūpi par samazinātu maksu nodrošina individuālām personām, kuru gada ienākumi ir starp EUR 15 377,42 un EUR 20 503,22, un ģimenēm, kuru gada ienākumi ir starp EUR 30 754,83 un EUR 37 589,23, pieskaitot EUR 1708,60 par katru apgādājamo bērnu.
- Visi citi var izmantot valsts medicīnas pakalpojumus, veicot noteikto maksājumu samaksu. Dārgas stacionārās ārstēšanās izmaksas var tikt samazinātas, ņemot vērā pacienta ienākumu līmeni.
- Veselības aprūpes pabalstus bez maksas nodrošina arī personām, kas cieš no noteiktām hroniskām slimībām, kā arī valsts ierēdņiem, tādu ģimeņu locekļiem, kurās ir trīs vai vairāk bērni, valsts palīdzības saņēmējiem u. c.

Lai persona būtu tiesīga saņemt veselības aprūpes pabalstus, tai jāreģistrējas Valsts Veselības sistēmā.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi:

- ģimenes ārstu sniegtā ambulatorā aprūpe, kā arī ārstniecības iestādē sniegtā specializētā ambulatorā aprūpe;
- nepieciešamie medikamenti un farmaceitiskie materiāli;
- vidējā medicīnas personāla izmeklēšana un diagnostika;
- stacionārā ārstēšanās;
- zobārstniecības aprūpe, izņemot zobu protēzes, ko sedz tikai kategorijām ar zemiem ienākumiem.

Īpašos gadījumos un iepriekš saskaņojot ir iespējams ierobežotā apmērā izmantot arī privātās slimnīcas. Pacienti var brīvi izvēlēties kādu no valsts apmaksātiem ārstiem. Viņiem nav jābūt obligāti reģistrētiem pie kāda konkrēta ģimenes ārsta. Piekļuve speciālistu aprūpes pakalpojumiem ir atkarīga no ģimenes ārsta norīkojuma — pacients tiek nosūtīts uz to slimnīcu, kurā strādā ārstējošais ārsts.

Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?

Veselības aprūpi ir iespējams saņemt, apmeklējot jebkuru valsts medicīnisko iestādi. Cilvēkiem, kas reģistrējušies Valsts Veselības sistēmā, veicamie maksājumi var tikt samazināti vai atcelti, pamatojoties uz informāciju to medicīnas kartē.

Pacientam parasti ir jāapmeklē praktizējošs valsts ārsts, kurš pacientu nosūtīs pie speciālista vai uz slimnīcu, ņemot vērā tā veselības stāvokli.

Veselības aprūpi iespējams arī saņemt, apmeklējot jebkuru privātu ārstu vai privātu medicīnisku iestādi, kas darbojas Kiprā, taču netiks atmaksāti nekādi izdevumi.

III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?

Slimības pabalstu piešķir darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kuras ir vecumā no 16 līdz 63 gadiem un ir darbspējīgas. Personām, kuras neatbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, lai 63 gadu vecumā varētu saņemt vecuma pensiju, ir tiesības uz pabalstu līdz attiecīgajai dienai, bet ne ilgāk kā līdz 65 gadu vecumam.

Pieprasītājs atbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, ja:

- viņš ir bijis apdrošināts vismaz 26 nedēļas un līdz darbspējas iestāšanās brīdim ir samaksājis pamata apdrošināšanu, kas vismaz 26 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,50 „apdrošināšanas punktu”); un
- iepriekšējā iemaksu gada laikā viņa faktiskais vai kreditētais „apdrošināmais atalgojums” ir vismaz 20 reizes pārsniedzis nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,39 „apdrošināšanas punktu”).

Lai varētu atkārtoti saņemt pabalstu (pēc tiesību izbeigšanās), apdrošinātajam ir jābūt veikušam iemaksas no atalgojuma, kurš vismaz 26 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru, pēc tiesību izbeigšanās dienas. Pie tam, pēc tiesību izbeigšanās dienas ir jāpaiet 13 darba nedēļu periodam.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Nedēļas pamata pabalsts atbilst 60 % no pamata „apdrošināmā atalgojuma” apdrošināšanas punktu vērtības nedēļā attiecīgajā iemaksu gadā, ko palielina par 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas (maksimāli trīs apgādājamas personas). Papildu pabalsta nedēļas likme ir 50 % no apdrošināšanas punktu vērtības nedēļā attiecīgajā iemaksu gadā, nepārsniedzot nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru. Laulāto (sievieti vai vīrieti) uzskata par apgādājamu personu, ja viņa(-s) saņemtā alga vai pabalsts nepārsniedz piemaksas par apgādājamām personām.

Pabalsts netiek izmaksāts, ja attiecīgais darba ņēmējs saņem algu pilnā apmērā. Gadījumā, ja tiek izmaksāta samazināta alga, tad algas un pabalsta kopsumma nedrīkst pārsniegt pilnas algas apmēru.

Slimības pabalstu izmaksas periods nekad nepārsniedz 156 dienas vienā darba pārtraukšanas reizē. Ja darbspēja nav pastāvīga, dažos īpašos gadījumos šo laikposmu var pagarināt līdz 312 dienām.

Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?

Darbspēju slimības dēļ apstiprina ārsts, sākot no pirmās saslimšanas dienas. Slimības laikā apstiprināts sociālā nodrošinājuma ārsts vai ārstu komisija drīkst veikt apdrošinātās personas papildu izmeklēšanu. Pieprasījuma veidlapa, kam pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasītās izziņas, ir jāiesniedz 21 dienas laikā pēc pirmās slimības dienas. Darba ņēmēju gadījumā ir paredzētas trīs neapmaksātas dienas, un pašnodarbinātu personu gadījumā – deviņas neapmaksātas dienas. Nelaiemes gadījuma

vai stacionārās ārstēšanās gadījumā pašnodarbinātās personas tiek aprūpētas tāpat kā algoti darba ņēmēji.

IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti

Kādos gadījumos jums ir tiesības uz maternitātes vai paternitātes pabalstu?

Maternitātes pabalstu piešķir visām sievietēm, kurām ir profesionāla nodarbošanās, neatkarīgi no tā vai viņas ir algotas darba ņēmējas vai pašnodarbinātas personas, visu 18 nedēļu periodu, kas sākas starp sesto un otro nedēļu pirms paredzētā dzemdību datuma. To 16 nedēļas izmaksā arī mātēm, kas adoptē bērnus, kuri adopcijas brīdī nav sasnieguši 12 gadu vecumu.

Pieprasītājs atbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, ja:

- pieprasītājs ir bijis apdrošināts vismaz 26 nedēļas un līdz brīdim, kad radušās tiesības saņemt maternitātes pabalstu, ir maksājis pamata apdrošināšanu, kas vismaz 26 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,50 „apdrošināšanas punktus”), un
- attiecīgā iemaksu gada laikā ir maksājis un/vai asimilējis apdrošināšanu, kas vismaz 20 reizes pārsniedzis nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,39 „apdrošināšanas punktus”).

Turklāt par katra bērna piedzimšanu sievietei, kura atbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, vai kuras laulātais tiem atbilst, pienākas maternitātes pabalsts.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Maternitātes pabalsts ir regulārs maksājums. To 18 nedēļas maksā bioloģiskajām mātēm, sākot starp devīto un otro nedēļu pirms paredzamās dzemdību nedēļas. Ja zīdāinis ir hospitalizēts inkubatorā priekšlaicīgu dzemdību dēļ, maternitātes pabalstu var pagarināt par vēl sešām nedēļām (maksimālais periods). Mātes, kuras adoptē bērnu, šo pabalstu saņem 16 nedēļas, sākot no tās nedēļas, kurā bērns ir adoptēts, ja bērns adopcijas brīdī nav sasniegjis 12 gadu vecumu.

Nedēļas maternitātes pamata pabalsta apmērs ir vienāds ar 75 % no apdrošināšanas punktu vērtības nedēļā pamata apdrošināšanā attiecīgajā iemaksu gadā, ko palielina par 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas (ne vairāk kā trīs apgādājamās personas). Nedēļas papildu pabalsts ir vienāds ar 75 % no attiecīgā iemaksu gada papildu apdrošināšanas punktu vērtības nedēļā. Pabalstu neizmaksā, ja laikā, kad sievietei pienākas maternitātes pabalsts, viņa saņem algu pilnā apmērā. Ja viņa saņem daļēju algu, tad šī atalgojuma un pabalsta kopsumma nedrīkst pārsniegt pilno algu.

Maternitātes pabalsts ir vienreizējs maksājums, kuru vienādā apmērā piešķir visām sievietēm, kurām uz to ir tiesības; no 2010. gada 9. jūlija pabalsta apmērs katram bērnam atbilst 6 % no gada pamata „apdrošināšanas punkta” (EUR 8 886 * 6 % = EUR 533,16). Ņem vērā vai nu pieteikuma iesniedzējas, vai arī viņas laulātā nosacījumus par apdrošināšanu.

Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?

Pieprasījuma veidlapa, kurai pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasītās izziņas, ir jāiesniedz viena gada laikā pēc bērna dzimšanas, lai saņemtu maternitātes vienreizējo pabalstu, un 21 dienas laikā no šī pabalsta tiesību saņemšanas pirmās dienas, lai saņemtu maternitātes piemaksu.

V nodaļa. Invaliditātes pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Invaliditātes pensiju izmaksā personām, kuras ir darbnespējīgas jau vismaz 156 dienas un acīmredzami tādas būs pastāvīgi. t. i., kuras nav spējīgas ar tādu nodarbošanos, ko būtu bijušas spējīgas veikt normālos apstākļos, nopelnīt atalgojumu vairāk par 1/3 no summas, ko parasti nopelna persona ar labu veselības stāvokli tajā pašā profesijā vai kategorijā un ar tādu pašu izglītības līmeni, vai 60–63 gadu vecas personas gadījumā — vairāk nekā pusi no minētās summas.

Pieprasītājam jāatbilst šādiem apdrošināšanas nosacījumiem:

1. jābūt apdrošinātam vismaz 156 nedēļas līdz invaliditātes datumam;
2. jābūt līdz invaliditātes datumam samaksājušam pamata apdrošināšanu, kas ir vismaz 156 reizes lielāka par nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (trīs „apdrošināšanas punkti” pamata apdrošināšanā);
3. samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz nedēļai, kurā viņš vai viņa kļuva par invalīdu, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 25 % no šajā periodā iekļauto gadu apmēra;
4. samaksātā un/vai asimilētā apdrošināšana gadā, pirms kura viņš vai viņa kļuva par invalīdu, vai šādu ieņēmumu vidējā summa iepriekšējos divos gados vismaz 20 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,39 „apdrošināšanas punktus”).

Invaliditātes gadījumā, kas iestājusies nelaimes gadījuma rezultātā, apdrošinātajam ir tiesības uz invaliditātes pensiju, ja viņš atbilst slimības pabalsta apdrošināšanas nosacījumiem.

Lai arī tiesību piešķiršanai tiek ņemtas vērā vienīgi algotu darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu iemaksas, tomēr pensijas līmeņa novērtēšanas brīdī vērā tiek ņemtas arī brīvprātīgās iemaksas. Invaliditātes pabalstu drīkst pieprasīt līdz 63 gadu vecumam gan pilnīgas, gan daļējas invaliditātes gadījumā (nav noteikts minimālais vecums).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Invaliditātes pensiju veido divas daļas: pamatpensija un papildu pensija. Gadījumā, ja pelnīt spējas zudums ir pilnīgs, tiek piešķirta pilna invaliditātes pensija, kuras apmēru nosaka šādi:

pamatpensija ir 60 % apmērā no pamata un asimilētās pamata apdrošināšanas vidējās apdrošināšanas punktu nedēļas vērtības gadā, ko palielina līdz 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas. Ja pensijas saņēmēja ir precējusies, tad par viņas vīru nav paredzētas piemaksas, izņemot gadījumu, kad vīrs ir nespējīgs viņus apgādāt. Gadījumā, ja pieprasītājam nav tiesību par savu laulāto palielināt pabalsta apmēru, palielinājums par apgādājamiem bērniem

vai citām apgādājamām personām ir 10 % no pamatpensijas par katru no tām (maksimāli divas apgādājamās personas);

- nedēļas papildu pensija atbilst 1/52 no 1,5 % no papildu apdrošināšanas punktu kopējās vērtības prasītāja darba mūža laikā, kam pieskaita asimilēto „apdrošināmo atalgojumu” papildu apdrošināšanā laikā no invaliditātes datuma līdz 63 gadu vecumam.

Dalēja ienākumu zaudējuma gadījumā invaliditātes pensiju nosaka kā procentuālu daļu no pilnas pensijas, tās apmēru novērtējot atbilstīgi zaudētajām pelnīšanas spējām šādā veidā:

- 50–66,66 % spēju zuduma gadījumā ir tiesības saņemt 60 % no pilnas pensijas;
- 66,67 % spēju zuduma gadījumā ir tiesības saņemt 75 % no pilnas pensijas;
- 76–99 % spēju zuduma gadījumā ir tiesības saņemt 85 % no pilnas pensijas.

Pamatpensijas daļu palielina atkarībā no tā, cik ir apgādājamo personu. Sistēma nodrošina minimālu pensiju, kuras apmērs ir šāds:

- vienuļai personai: EUR 87,15 nedēļā (85 % x 60 % x EUR 170,88);
- personai, kurai ir viena apgādājama persona: EUR 116,20 nedēļā (85 % x 80 % x EUR 170,88);
- personai, kurai ir divas apgādājamās personas: EUR 130,72 nedēļā (85 % x 90 % x EUR 170,88); un
- personai, kurai ir trīs apgādājamās personas: EUR 145,25 nedēļā (85 % x 100 % x EUR 170,88).

Dalējas invaliditātes gadījumā attiecīgo pensijas apmēru reizina arī ar invaliditātes pakāpi. Nepilna pensija nepastāv. Personas, kurām ir tiesības uz pabalstu, saņem arī bezmaksas medicīnisko aprūpi valsts slimnīcās un iestādēs.

Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Pieteikums invaliditātes pabalstam jāiesniedz trīs mēnešu laikā no invaliditātes iestāšanās brīža.

VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Vecuma pensija

Pensijas vecums ir 65 gadi. Dažos īpašos gadījumos pensiju drīkst saņemt jau no 63 gadu vecuma. Ogļraču pensijas vecums ir 63 gadi. Ogļračī, kuri vismaz trīs gadus ir strādājuši ogļu raktuvēs, var saņemt vecuma pensiju vienu mēnesi pirms noteiktā pensijas vecuma par katru 5 mēnešu laikposmu, kuru viņi ir nostrādājuši ogļu raktuvēs, ar nosacījumu, ka viņi ir beiguši šo nodarbošanos; tomēr viņiem nav tiesību saņemt pensiju, kamēr nav sasnieguši 58 gadu vecumu. Citos gadījumos tiesību akti neparedz priekšlaicīgu pensionēšanos.

Pieprasītājs atbilst nosacījumiem par apdrošināšanu, ja:

laikā no 1980. gada 6. oktobra līdz 2010. gada 3. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 156 nedēļas,
- līdz pat pensionēšanās vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 156 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (3 „apdrošināšanas punktus”),
- samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz tiesību piešķiršanas dienas iepriekšējai nedēļai, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 25 % no šajā periodā iekļauto gadu apmēra;

laikā no 2010. gada 4. janvāra līdz 2011. gada 2. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 260 nedēļas,
- līdz pat pensionēšanās vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 260 reizes pārsniedz pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (5 „apdrošināšanas punktus”),
- samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz tiesību piešķiršanas dienas iepriekšējai nedēļai, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 30 % no šajā periodā iekļauto gadu apmēra;

laikā no 2011. gada 3. janvāra līdz 2012. gada 1. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 364 nedēļas,
- līdz pat pensionēšanās vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 364 reizes pārsniedz pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (7 „apdrošināšanas punktus”),

- samaksātās un asimilētās pamatapdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz tiesību piešķiršanas dienas iepriekšējai nedēļai, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 30 % no šajā periodā iekļauto gadu apjoma;

no 2012. gada 2. janvāra:

- ir bijis apdrošināts vismaz 520 nedēļas,
- līdz pat pensionēšanās vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 520 reizes pārsniedz pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (10 „apdrošināšanas punktus”),
- samaksātās un asimilētās pamatapdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz tiesību piešķiršanas dienas iepriekšējai nedēļai, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 30 % no šajā periodā iekļauto gadu apmēra.

Pieprasītajam ir tiesības saņemt pensiju 63 gadu vecumā, ja:

- viņš vai viņa ir sasniegusi 63 gadu vecumu, atbilst piemērojamajiem nosacījumiem par apdrošināšanu, izņemot to, ka samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas par periodu no 1964. gada 5. oktobra (vai, ja viņš vai viņa sasniedza 16 gadu vecumu pēc 1964. gada 5. oktobra, tā gada pirmajā dienā, kurā viņš vai viņa sasniedza minēto vecumu) vai no 1957. gada 7. janvāra, ja pabalsta saņēmējam tas ir izdevīgāk, līdz tiesību piešķiršanas dienas iepriekšējai nedēļai, apdrošināšanas punktu skaits ir vienāds ar vismaz 70 % no šajā periodā iekļauto gadu apmēra, vai
- tieši pirms 63 gadu vecuma sasniegšanas viņam vai viņai bija tiesības saņemt invaliditātes pensiju, vai
- viņa vai viņas vecums ir 63–65 gadi un viņš vai viņa būtu tiesīga saņemt invaliditātes pensiju, ja nebūtu vēl sasniegusi 63 gadu vecumu.

Vienreizējs vecuma pabalsts

Personai, kuras vidējais samaksātais un asimilētais „apdrošināmais atalgojums” ir mazāks nekā iepriekšminētie 25 % vai 30 %, sasniedzot 68 gadu vecumu, ir tiesības uz vienreizēju maksājumu 15 % apmērā no tās kopējā „apdrošināmā atalgojuma” (samaksātā un asimilētā). Šāds maksājums netiek piešķirts, ja attiecīgajai personai ir tiesības uz sociālo pensiju.

Pieprasītājs atbilst apdrošināšanas nosacījumiem, ja:

laikā no 1980. gada 6. oktobra līdz 2010. gada 3. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 156 nedēļas,
- līdz pat 68 gadu vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 156 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (3 „apdrošināšanas punktus”),

laikā no 2010. gada 4. janvāra līdz 2011. gada 2. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 208 nedēļas,
- līdz pat 68 gadu vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 208 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (4 „apdrošināšanas punktus”);

laikā no 2011. gada 3. janvāra līdz 2012. gada 1. janvārim:

- ir bijis apdrošināts vismaz 260 nedēļas,
- līdz pat 68 gadu vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 260 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (5 „apdrošināšanas punktus”);

no 2012. gada 2. janvāra:

- ir bijis apdrošināts vismaz 312 nedēļas,
- līdz pat 68 gadu vecumam ir maksājies pamata apdrošināšanu, kas vismaz 312 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (6 „apdrošināšanas punktus”).

Citi pabalsti

Visiem pensijas saņēmējiem ir pieejams īpašs pabalsts, kura mērķis ir palielināt pensijas apmēru. Kopš 2009. gada 1. decembra tas vairs nav pieejams jauniem pabalsta saņēmējiem, jo ir pilnībā ieviesta Maksājumu un pabalstu dienesta izstrādātā sistēma to pensijas saņēmēju mājāsaimniecību atbalstam, kuru ienākumi ir nelieli.

Turklāt sociālo pensiju piešķir personām, kuras dzīvo Kiprā un ir sasniegušas 65 gadu vecumu, ar nosacījumu, ka tās atbilst tiesību aktos noteiktajiem nosacījumiem par dzīvesvietu un nav tiesīgas saņemt pensiju no citiem avotiem, ja tās apmērs pārsniedz sociālās pensijas apmēru. Ja pensijas vai tamlīdzīga maksājuma apmērs ir mazāks nekā sociālajai pensijai, tad persona drīkst saņemt summu, kas ir līdzvērtīga starpībai starp šiem abiem lielumiem.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Tāpat kā invaliditātes pensijas gadījumā, arī vecuma pensija sastāv no divām daļām: pamatpensijas un papildu pensijas. Nedēļas pamatpensija ir 60 % apmērā no samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas vidējās apdrošināšanas punktu nedēļas vērtības gadā, ko palielina par 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas. Ja pensijas saņēmēja ir precējusies, tad par viņas vīru nav paredzētas piemaksas, izņemot gadījumu, kad vīrs ir nespējīgs viņus apgādāt. Gadījumā, ja pieprasītājam nav tiesību par savu laulāto palielināt pabalsta apmēru, palielinājums par apgādājamiem bērniem vai citām apgādājamām personām ir 10 % no pamatpensijas par katru no tām (maksimāli divas apgādājamas personas).

Nedēļas papildu pensija atbilst 1/52 no 1,5 % no samaksātās un asimilētās punktu vērtības papildu atpdrošināšanā visa pieprasītāja darba mūža laikā.

Katrs pensionārs, kurš veic iemaksas no „apdrošināmā atalgojuma” laikposmā no pensijas tiesību sākšanas līdz 65 gadu vecumam, var saņemt nedēļas pensijas paaugstinājumu, kas atbilst 1/52 no 1,5% no „apdrošināmā atalgojuma”.

Katra persona, kura ir tiesīga saņemt vecuma pensiju, var lūgt aizkavēt tās izmaksu līdz 68 gadu vecumam. Šādā gadījumā vecuma pensijas apmērs pieaug par 0,5% par katru nostrādāto mēnesi, sākot no pensijas aizkavēšanas pirmā mēneša līdz pensijas izmaksas sākuma mēnesim. (Pielīdzināmu paaugstinājumu piešķir arī atraitnes pensijas gadījumā.)

Vecuma pensijas minimālā likme ir 85 % no pilnas pamatpensijas. Tās apmērs ir šāds:

- vientuļai personai: EUR 87,15 nedēļā ($85 \% \times 60 \% \times \text{EUR } 170,88$);
- personai, kurai ir viena apgādājama persona: EUR 116,20 nedēļā ($85 \% \times 80 \% \times \text{EUR } 170,88$);
- personai, kurai ir divas apgādājamas personas: EUR 130,72 nedēļā ($85 \% \times 90 \% \times \text{EUR } 170,88$); un
- personai, kurai ir trīs apgādājamas personas: EUR 145,25 nedēļā ($85 \% \times 100 \% \times \text{EUR } 170,88$).

Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Pieprasījuma veidlapa, kam pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasīto izziņu oriģinālus, ir jāiesniedz trīs mēnešu laikā no brīža, kad uz to rodas tiesības.

VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Atraitnes pensija

Atraitnes pensiju piešķir personas, kura savā nāves brīdī atbilda attiecīgajiem noteikumiem par apdrošināšanu, atraitnei vai, noteiktos apstākļos, atraitnim.

Nosacījumi par apdrošināšanu atraitņa(-nes) pensijai ir šādi:

- uz tiem pieprasītājiem, kuru laulātais ir miris pensijas vecumā, attiecas tādi paši nosacījumi kā par vecuma pensiju;
- uz tiem pieprasītājiem, kuru laulātais ir miris līdz pensijas vecumam, attiecas tādi paši nosacījumi kā 1. un 2. nosacījums par invaliditātes pensiju;
- uz tiem pieprasītājiem, kuru laulātais ir miris nelaimes gadījumā, atraitnim(-ei) ir tiesības saņemt pensiju, ja ir ievēroti apbedīšanas pabalsta noteikumi.

Bāreņu pabalsts

Bāreņu pabalstu izmaksā nepilngadīgām personām:

1. kuru abi vecāki ir miruši vai kuru vecāki bija šķīruši laulību, un miris ir tas vecāks, kura aizgādībā bija bērns. Vienam no vecākiem bija jābūt apdrošinātam;
2. kura viens no vecākiem ir miris un pārdzīvojušajam vecākam nav tiesību uz atraitņa(-es) pensiju;
3. kura vecāks, kurš bija atraitnis(-ne) un saņēma atraitņa(-nes) pensiju, ir no jauna precējies.

Pēdējos divos gadījumos mirušajam vecākam ir jāatbilst apdrošināšanas nosacījumiem attiecībā uz atraitņa(-nes) pensiju.

Apbedīšanas izdevumu pabalsts

Apbedīšanas pabalstu nāves gadījumā izmaksā šādu personu nāves gadījumos:

- ikvienas personas nāves gadījumā, kura saņēmusi vecuma, invaliditātes, atraitņa(-es) pensiju, pabalstu nāves gadījumā vai pabalstu pazudušas personas gadījumā;
- ikviena bāreņa nāves gadījumā, kurš saņēmis bāreņa pabalstu;
- ikvienas personas nāves gadījumā, kas iestājusies nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā;
- ikvienas personas nāves gadījumā, kura nāves brīdī atbildusi minētajiem nosacījumiem par iemaksām. Nosacījumi par iemaksām ir tādi paši kā tie, kas attiecas uz laulību pabalstu;
- ikvienas personas nāves gadījumā, kura ir apgādībā tādai apdrošinātai personai, kas atbilst nosacījumiem par iemaksām vai par pensijas saņēmēju.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Atraitnes pensija

Tāpat kā vecuma pensijas gadījumā, arī atraitnes pensija sastāv no pamatpensijas un papildu pensijas.

Nedēļas pamatpensija ir 60 % apmērā no vidējās apdrošināšanas punktu nedēļas vērtības gadā samaksātajā un asimilētajā pamata apdrošināšanā, ko palielina par 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas. Atraitnei, kuras laulātais nesaņēma vecuma pensiju, 60% no papildu invaliditātes pensijas, uz kuru nelaiķim būtu tiesības nāves brīdī, ja šajā datumā viņš būtu uzskatīts par invalīdu, vai atraitnei, kuras laulātais saņēma vecuma pensiju, 60% no papildu vecuma pensijas, ko izmaksāja nelaiķim.

Vienreizēju maksājumu saņem atraitne, ja nav ievēroti apdrošināšanas noteikumi. Ja mirušais nebija sasniedzis pensijas vecumu, šo vienreizējo maksājumu izmaksā, ja mirušais bija maksājis pamata apdrošināšanu, kas ir vismaz 156 reizes lielāka par pamata „apdrošināamo atalgojumu” nedēļā (vismaz trīs „apdrošināšanas punkti”). Ja šis mirušais saņēma vecuma pensiju vai būtu tādu saņēmis, ja būtu pieteicies tās saņemšanai, apdrošināšanas noteikumi ir tādi paši kā par vienreizējo vecuma maksājumu. Šis maksājums atbilst 15 % no samaksātās un asimilētās pamata apdrošināšanas punktu kopējās vērtības un 9 % no papildu apdrošināšanas punktu vērtības. Atraitne, kas vēlreiz apprecas, var saņemt noteikta apmēra pabalstu, kas atbilst viena gada pensijas apmēram, bet bez jebkādiem piemaksām par apgādājamām personām.

Atraitņa(-es) pamata pensijas maksimālā pabalstu likme ir 100 % no pamata apdrošināšanas, ja pieprasītājam ir trīs apgādājamas personas. Tiesību aktos nav paredzēts papildu pensijas maksimālais apmērs.

Bāreņu pabalsts

Gadījumā, kas minēts 1. apakšpunktā, bāreņa pabalstu veido pamata pabalsts un papildu pabalsts:

- bāreņa pamata pabalsts nedēļā atbilst 40 % no pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēra nedēļā par katru bāreņi;
- papildu pabalsts nedēļā atbilst 50% no atraitnes papildu pensijas, ko izmaksāja vai kas būtu izmaksāta viena bāreņa gadījumā, un 100% apmērā, ja ir divi vai vairāk bāreņi.

Iepriekšminētajā 2. un 3. gadījumā katram bāreņim tiek izmaksāts bāreņa nedēļas pabalsts 20 % apmērā no nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma”, un šo pabalstu maksā ne vairāk kā trīs bāreņiem.

Bāreņa pabalstu izmaksā līdz 15 gadu vecumam, vai 23 gadu vecumam meitenēm, kuras turpina pilna laika klātienes studijas, un 25 gadu vecumam zēniem, kuri turpina pilna laika klātienes studijas vai iziet militāro dienestu. Vecuma ierobežojumi netiek piemēroti bāreņiem, kuri ir nespējīgi pastāvīgi sevi nodrošināt. Beidzoties bāreņa tiesībām, bāreņim izmaksā vienreizēju pabalstu, kas atbilst viena gada pabalsta summai, izņemot gadījumu, ja līdz 17 gadu vecumam ir iestājusies nāve.

Bāreņiem, kuriem ir miris viens no vecākiem, pamata pensija ir EUR 34,18 nedēļā vienam bērnam; to piešķir ne vairāk kā trim bērniem. Pilnīgiem bāreņiem pamata pensija ir 40 % apmērā no pamata „apdrošināmā atalgojuma”, bet ne vairāk kā EUR 68,35 nedēļā vienam bērnam. Papildu pensija vairāk nekā diviem bērniem nevar pārsniegt atraitņa(-es) papildu pensijas apmēru.

Apbedīšanas izdevumu pabalsts

Apbedīšanas pabalsts ir vienreizējs maksājums, kas ir vienāds ar 8 % no pamata apdrošināšanas punktu apjoma gadā (EUR 8 886 *8 % = EUR 710,88). Pensijas saņēmēja apgādājamās personas nāves gadījumā vienreizējais maksājums ir puse no minētās summas (EUR 355,44).

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Pieprasījuma veidlapa, kam pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasītās izziņas, ir jāiesniedz trīs mēnešu laikā, lai saņemtu atraitņa(-es) pensiju un bāreņa pabalstu, un viena gada laikā, lai saņemtu apbedīšanas pabalstu.

VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Pabalsti par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām ir:

Pagaidu darbnespēja (nelaimes gadījuma pabalsta)

Pagaidu darbnespējas pabalstu izmaksā katram algotam darba ņēmējam, kurš ir kļuvis darbnespējīgs nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības rezultātā, maksimāli 12 mēnešus, sākot ar nelaimes gadījuma notikuma vai saslimšanas dienu.

Invaliditātes pabalsti

Invaliditātes pabalstu piešķir katram algotam darba ņēmējam, kurš pēc nelaimes gadījuma darbā cieš no fizisku vai garīgu spēju zuduma vismaz 10% apmērā, izņemot plaušu slimību gadījumus, kad kompensāciju izmaksā sākot no viena darbnespējas procenta.

Invaliditātes pabalsts ir vienreizējs maksājums (maksājums invaliditātes gadījumā) vai pensija atkarībā no invaliditātes pakāpes. Pirmo izmaksā tad, ja invaliditātes pakāpe ir robežās no 10 līdz 19 %, savukārt, otro — ja invaliditātes pakāpe ir lielāka nekā 20 % (persona nesaņem pabalstu, ja invaliditātes pakāpe nepārsniedz 10 %).

Pabalsti nāves gadījumā

Pabalstu nāves gadījumā izmaksā personai, kura profesionāla nelaimes gadījuma rezultātā ir zaudējusi apgādnieku, algotu darba ņēmēju. Pabalstā ietilpst *atraitņa(-es)* pensija, *bāreņa pabalsts* un *vecāku pabalsts*.

Apbedīšanas izdevumu pabalsts

Skatīt nodaļu par apgādnieka zaudējuma pabalstiem.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pagaidu darbnespējas pabalsta (pabalsta par nelaimes gadījumu) apmērs ir tāds pats, kā slimības pabalstam, izņemot noteikumu, ka minimālais pabalsts, ko izmaksā personām, kuru ienākumi ir zemāki nekā pamata „apdrošināmais atalgojums”, atbilst pamata apdrošināmajam atalgojumam.

Invaliditātes pensija sastāv no pamatpensijas un no papildu pensijas, un tās izmaksu likme ir šāda:

- 100 % invaliditātes gadījumā nedēļas invaliditātes pamatpensija ir 60 % apmērā no nedēļas vidējā pamata „apdrošināmā atalgojuma”, ko palielina par 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas;

- invaliditātes papildu pensija nedēļā atbilst 60% no saņēmēja samaksātās un asimilētās papildu apdrošināšanas gada punktu vidējās vērtības nedēļā laikposmā, kas sākas otrā gada pirmajā dienā pirms gada, kad notika nelaimes gadījums, un beidzas nelaimes gadījuma dienā. Ja invaliditātes pakāpe ir mazāka nekā 100 %, tad invaliditātes pensiju nosaka proporcionāli šim procentuālajam lielumam. Tomēr, ja invaliditātes dēļ attiecīgā persona ir pastāvīgi darbnespējīga, tad invaliditātes pensijas apjoms tiek attiecīgi palielināts līdz 75 %, 85 % un 100 % tā, kā tas ir invaliditātes pensijas gadījumā.

Invaliditātes pensijas saņēmējiem, kam ir vajadzīga pastāvīga aprūpe, tiek izmaksāts pastāvīgas aprūpes pabalsts. 100 % invaliditātes gadījumā tas ir noteikts 55 % apmērā no invaliditātes pamatpensijas. Mēneša pabalsts ir EUR 225,56.

Maksājums invaliditātes gadījumā ir septiņas reizes lielāks par invaliditātes pensijas apmēru, ko viena gada laikā izmaksā par 100 % invaliditāti (to nepalielina atkarībā no apgādājamo personu skaita), reizinot ar invaliditātes pakāpes procentuālo daudzumu. Piemēram, persona ar 10 % invaliditātes pakāpi saņem šādu summu: EUR 410,11 * 13 (gada apmērs) * 7 * 10 % = EUR 3 732,00).

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Pieprasījuma veidlapa par nelaimes gadījuma pabalstu, kurai pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasītās izziņas, ir jāiesniedz 21 dienas laikā no traumas gūšanas datuma. Invaliditātes pabalsta saņemšanai pieprasījuma veidlapa jāiesniedz trīs mēnešu laikā, savukārt apbedīšanas izdevumu pabalsta saņemšanai attiecīgā pieprasījuma veidlapa jāiesniedz viena gada laikā.

IX nodaļa. Ģimenes pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Bērnu pabalstu veido pamata pabalsts un papildu pabalsts.

Pamata pabalsts

Ģimenei, kura pēdējos trīs gadus pastāvīgi dzīvo Kiprā un kurā ir vismaz viens bērns, ir tiesības uz pamata pabalstu (βασικό επίδομα τέκνου) pie noteikuma, ka visi ģimenes locekļi dzīvo vienā mājsaimniecībā.

Ģimenēm, kurās bērni nav precējušies un dzīvo ģimenes mājsaimniecībā, ir tiesības uz pabalstu bērniem:

- līdz bērna 18 gadu vecumam;
- līdz 19 gadu vecumam, ja apgūst vidējo izglītību;
- līdz 21 gada vecumam (vīriešiem), ja dienē armijā (Nacionālajā gvardē);
- no 18 līdz 25 gadu vecuma vīriešiem, ja dienē Nacionālajā gvardē un mācās pilna laika studiju programmā;
- no 18 līdz 23 gadu vecuma sievietēm pilna laika studiju programmā;
- neatkarīgi no vecuma, bet ar noteikumu, ka viņi ir nespējīgi sevi aprūpēt fizisku vai garīgu traucējumu dēļ.

Ģimene ir tiesīga saņemt pamata pabalstu, ja tās kopējie bruto ģimenes ienākumi nepārsniedz EUR 49 000 (ģimenēm ar vienu apgādājamo bērnu) vai EUR 99 000 (ģimenēm, kam ir no diviem līdz četriem apgādājamiem bērniem) gadā. Ja apgādājamo bērnu ir vairāk par četriem, maksimālo ienākumu robežu palielina par EUR 10 000 par katru papildu bērnu.

Papildus ienākumu robežai tiesības uz bērnu pabalstu nerodas, ja ģimenes īpašumu kopējā vērtība, ieskaitot nekustamos īpašumus, akcijas, obligācijas un citus vērtspapirus, pārsniedz EUR 1 200 000.

Papildu pabalsts

Ģimenēm piešķir arī papildu pabalstu, pamatojoties uz viņu bruto ienākumiem (skatīt sadaļu „Kādas izmaksas tiek segtas?”).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pamata pabalsta apmērs ģimenēm ar vienu bērnu ir EUR 420 gadā. Papildu pabalstu EUR 105 apmērā ik gadu izmaksā tām ģimenēm, kuru gada ienākumi nepārsniedz EUR 19 500, savukārt EUR 50 gadā — tām ģimenēm, kuru gada ienākumi ir robežās no EUR 19 500 līdz EUR 39 000.

Ģimenes, kurās ir divi bērni, katru gadu saņem pamata pabalstu EUR 840 apmērā gadā. Papildu pabalstu EUR 420 apmērā ik gadu izmaksā tām ģimenēm, kuru gada

ienākumi nepārsniedz EUR 19 500 . Savukārt, papildu EUR 310 gadā var saņemt tās ģimenes, kuru gada ienākumi ir robežās no EUR 19 500 līdz EUR 39 000.

Ģimenes, kurās ir trīs bērni, saņem pamata pabalstu EUR 840 apmērā par katru bērnu un katru gadu. Turklāt papildu pabalstu EUR 315 apmērā par katru bērnu ik gadu izmaksā tām ģimenēm, kuru gada ienākumi nepārsniedz EUR 19 500, savukārt EUR 260 gadā par katru bērnu — tām ģimenēm, kuru gada ienākumi ir robežās no EUR 19 500 līdz EUR 39 000.

Ģimenes, kurās ir vismaz četri bērni, saņem pamata pabalstu EUR 1390 apmērā par katru bērnu un katru gadu. Šajā gadījumā papildu pabalstu EUR 460 apmērā par katru bērnu ik gadu izmaksā tām ģimenēm, kuru gada ienākumi nepārsniedz EUR 19 500 , savukārt, EUR 290 gadā par katru bērnu — tām ģimenēm, kuru gada ienākumi ir robežās no EUR 19 500 līdz EUR 39 000.

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Lai saņemtu pabalstu par bērniem noteiktā gadā, ģimenei ir jāiesniedz pieprasījums ne vēlāk kā līdz attiecīgā gada 31. decembrim.

Ģimenēm ar trīs vai vairāk bērniem pabalstu izmaksā katru mēnesi, un ģimenēm ar vienu vai vairāk bērniem katra gada beigās.

No 2012. gada 1. jūlija ir ieviests jauns vientuļo vecāku pabalsts, kura kritēriji ir tādi paši, kā pabalstam par bērniem. Lai saņemtu vientuļā vecāka pabalstu noteiktā gadā, ģimenei jāiesniedz pieprasījums ne vēlāk kā līdz attiecīgā gada 31. decembrim.

Ģimene ir tiesīga saņemt šāda apmēra vientuļā vecāka pabalstu, ja ģimenes kopējie bruto ienākumi nepārsniedz:

- EUR 39 000 – EUR 200 mēnesī par katru bērnu;
- no EUR 39 000,01 līdz EUR 49 000 – EUR 180 mēnesī par katru bērnu;
- no EUR 49 000,01 līdz EUR 59 000 – EUR 160 mēnesī par katru bērnu;
- no EUR 59 000,01 līdz EUR 69 000 – EUR 140 mēnesī par katru bērnu;
- no EUR 69 000,01 līdz EUR 79 000 – EUR 120 mēnesī par katru bērnu;
- no EUR 79 000,01 līdz EUR 89 000 – EUR 100 mēnesī par katru bērnu.

X nodaļa. Bezdarbs

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Bezdarbnieka pabalstu izmaksā algotiem darba ņēmējiem vecumā no 16 līdz 63 gadiem, kuri paši nav kļuvuši par bezdarbniekiem labprātīgi. Personas, kuras 63 gadu vecumā neatbilst noteikumiem par apdrošināšanu attiecībā uz vecuma pensiju, var saņemt: pabalstu līdz noteiktam laikam, bet ne ilgāk kā līdz 65 gadu vecumam.

Pieprasītājam jāatbilst šādiem nosacījumiem par apdrošināšanu:

- ir bijis apdrošināts vismaz 26 nedēļas līdz bezdarba iestāšanās brīdim;
- ir līdz bezdarba iestāšanās brīdim maksājis pamata apdrošināšanu, kas vismaz 26 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,50 „apdrošināšanas punktu”); un
- attiecīgajā iemaksu gada laikā maksājis un/vai asimilējis apdrošināšanu apmērā, kas vismaz 20 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru (0,39 „apdrošināšanas punktu”).

Lai varētu atkārtoti saņemt pabalstu (pēc tiesību izbeigšanās), attiecīgai personai ir jābūt veikušai iemaksas no atalgojuma, kurš vismaz 26 reizes pārsniedz nedēļas pamata „apdrošināmā atalgojuma” apmēru, pēc tiesību izbeigšanās dienas. Pie tam, pēc tiesību izbeigšanās dienas ir jāpaiet 26 darba nedēļu periodam.

Personas, kurām ir vairāk nekā 60 gadi un kuras nesaņem pensiju no kādas profesionālās apdrošināšanas sistēmas vai nav saņēmusi vienreizēju pabalstu no apdrošināšanas fonda, var no jauna saņemt bezdarbnieka pabalstu, kad beigušās viņu tiesības uz to, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā slimības pabalsta gadījumā (13 darba nedēļas pēc termiņa beigām, nevis 26 nedēļas).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Bezdarbnieka pabalsta izmaksas periods nedrīkst pārsniegt 156 dienas katrā bezdarba periodā.

Bezdarbnieka pabalsta apmērs nedēļā un tā aprēķins ir tāds pats kā slimības pabalstam. To veido pamata pabalsts un papildu pabalsts. Pamata pabalsts ir vienāds ar 60 % no apdrošināšanas punktu nedēļas vērtības pamata apdrošināšanā attiecīgajā iemaksu gadā, ko palielina līdz 80 %, 90 % vai 100 % atkarībā no tā, vai ir viena, divas vai trīs apgādājamas personas (ne vairāk kā trīs apgādājamas personas). Papildu pabalsts ir vienāds ar 50% no apdrošināšanas punktu nedēļas vērtības papildu apdrošināšanā attiecīgajā iemaksu gadā, nepārsniedzot pamata „apdrošināmā atalgojuma” nedēļas apmēru. Laulāto (vīrieti vai sievieti) uzskata par apgādājamo, ja viņš vai viņa saņem darba algu vai pabalstu, kas ir mazāks par piešķirtās piemaksas par apgādājamo personu apmēru. Gadījumā, ja abiem laulātajiem ir tiesības uz pabalstu, vienā un tajā pašā laikposmā, tad piemaksu par apgādājamo personu izmaksā tam laulātajam, kuram ir tiesības uz lielāko pabalstu.

Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Lai varētu pieteikties pabalstam, obligāti jāreģistrējas kā darba meklētājam pašvaldības nodarbinātības dienesta birojā un pēc tam arī vietējā sociālās apdrošināšanas dienestā. Tiek piemērots trīs neapmaksātu dienu periods, izņemot personas, kuras strādā ārzemēs Kipras darba devēja labā, šādā gadījumā neapmaksātais periods ir 30 dienas.

XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?

Valsts palīdzības un pakalpojumu likums

Šī likuma mērķis ir nodrošināt sociāli pieņemamu iztikas minimumu personām (un ģimenēm), kuras likumīgi dzīvo Kipras Republikā, ja tās atbilst tiesību saņemšanas kritērijiem. Proti, jebkura persona, kuras ienākumi un citi ekonomiskie līdzekļi nav pietiekami šīs personas pamatvajadzību nodrošināšanai, kā tas noteikts tiesību aktos, var pieteikties valsts palīdzības saņemšanai, ko var sniegt naudas atbalsta un/vai pakalpojumu veidā.

Tiesības šī pabalsta saņemšanai piešķir pēc subjektīvo tiesību principa. Pieprasītājam tiek garantētas tiesības pabalsta saņemšanai, ja viņš vai viņa atbilst likumā paredzētajiem nosacījumiem.

Šī shēma nav atkarīga no iemaksām, jo to neaprēķina pēc darba ņēmēju, darba devēju vai apdrošināto personu veiktajām iemaksām.

Sociālo pensiju likums

Sociālo pensiju likuma mērķis ir nodrošināt minimālos ienākumus personām, kuras dzīvo Kiprā un, sasniegušas 65 gadu vecumu, nav tiesīgas saņemt pensiju vai citus līdzvērtīgus ienākumus neatkarīgi no šo ienākumu avota, un kuras atbilst likumā noteiktajiem nosacījumiem par dzīvesvietu. Šie nosacījumi ir:

- ir legāli dzīvojis Kiprā vismaz 20 gadus, sākot no datuma, kad pieprasītājs ir sasniedzis 40 gadu vecumu vai
- ir legāli dzīvojis Kiprā vismaz 35 gadus, sākot no datuma, kad pieprasītājs ir sasniedzis 18 gadu vecumu.

Atbilstoši apdrošināšanas periodu apkopošanas principam, atbildīgā iestāde ņem vērā izpildītos uzturēšanās periodus attiecībā uz citu Eiropas Savienības dalībvalstu likumdošanu. Sociālo pensiju nevar saņemt personas ārpus valsts teritorijas.

Sistēma pensijas saņēmēju mājsaimniecību ar nelieliem ienākumiem atbalstam

Tā ir naudas pabalstu sistēma, kas paredzēta to pensijas saņēmēju mājsaimniecībām, kuru kopējie gada ienākumi nepārsniedz nabadzības sliekšni.

Pabalsts smagas fiziskas invaliditātes gadījumā

Pabalstu saņem personas ar smagu fizisku invaliditāti, kas nespēj staigāt un pastāvīgi izmanto ratiņkrēslu.

Aprūpes pabalsts personām ar kvadriplēģiju

Pabalstu saņem personas, kuru locekļi nekustās vai gandrīz nekustās.

Aprūpes pabalsts personām ar paraplēģiju

Pabalstu saņem personas, kuru divi zemākie locekļi nekustās vai gandrīz nekustās.

Īpašais pabalsts neredzīgām personām

Pabalstu saņem:

- personas, kuru redzes asums ir 6/60 vai mazāks abās acīs;
- personas, kuras līdz 1990. gadam apmeklēja Neredzīgo skolu.

Mobilitātes pabalsts

Pabalstu saņem:

- personas, kuru redzes asums ir 6/36 vai mazāks abās acīs;
- personas, kurām ir smagas zemāko locekļu kustību problēmas.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Valsts palīdzības un pakalpojumu likums

Valsts palīdzības pabalsts ir īpašs ar to, ka tas atšķiras atkarībā no kandidāta ienākumiem. Palielinoties kandidāta ienākumiem, samazinās pabalsta apjoms, lai nodrošinātu to, ka šis pabalsta saņēmējs atbilst noteiktajiem minimālajiem standartiem. Kopējā summa, kādu pieprasītājs saņem, atšķiras atkarībā no apgādājamo personu skaita, īpašām vajadzībām (t. i., aprūpe, īres maksa, īpaša diēta un īpašas vajadzības) un pretendenta ienākumiem.

Sociālo pensiju likums

Sociālo pensiju likums ir paredzēts pensijas nodrošināšanai 65 gadus vecām vai vecākām personām, kurām ir tiesības saņemt pensiju vai līdzīgu maksājumu no jebkura cita avota. Ja personai ir tiesības uz pensiju no cita avota, bet tā ir mazāka nekā sociālā pensija, tad persona drīkst saņemt maksājumu, kas ir līdzvērtīgs starpībai starp abām pensijām. Sociālās pensijas apmērs ir vienāds visiem saņēmējiem – EUR 332,19 mēnesī – un to maksā 13 mēnešus.

Sistēma pensijas saņēmēju mājsaimniecību ar nelieliem ienākumiem atbalstam

Šī sistēma palielina pensijas saņēmēju mājsaimniecības ienākumus līdz nabadzības sliekšnim. Sistēmas ietvaros piešķirtā pabalsta summa un kopējie mājsaimniecības ienākumi nedrīkst pārsniegt šo sliekšni. Vērā tiek ņemti visu mājsaimniecības locekļu gūtie ienākumi. Pie mājsaimniecības locekļiem pieder laulātie, bērni un visas citas šajā mājsaimniecībā dzīvojošās personas.

Pabalsts smagas fiziskas invaliditātes gadījumā

Pabalsta apmērs ir EUR 350 mēnesī.

Aprūpes pabalsts personām ar kvadriplēģiju

Pabalsta apmērs ir EUR 854,30 mēnesī.

Aprūpes pabalsts personām ar paraplēģiju

Pabalsta apmērs ir EUR 333,43 mēnesī (apmērs mainās atkarībā no indeksa korekcijām, ko veic ik pēc sešiem mēnešiem).

Īpašais pabalsts neredzīgām personām

Pabalsta apmērs ir EUR 316,37 mēnesī (apmērs mainās atkarībā no indeksa korekcijām, ko veic katru gadu).

Mobilitātes pabalsts

Pabalsta apmērs ir:

- EUR 51 mēnesī personām ar smagām zemāko locekļu kustību problēmām, kas strādā vai mācās;
- EUR 102 mēnesī neredzīgām personām, kas strādā vai mācās;
- EUR 102 mēnesī personām ar kvadriplēģiju (neatkarīgi no tā, vai tās strādā vai mācās).

Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?

Valsts palīdzības un pakalpojumu likums

Valsts palīdzības likumu īsteno sociālās aprūpes dienesti. Attiecīgā persona var pieteikties valsts palīdzības saņemšanai vietējos labklājības birojos. Pieteikumu izskatīs sociālā dienesta ierēdnis, kurš vispirms pārbaudīs, vai pieteikums ir aizpildīts pareizi un vai pieteicējs ir iesniedzis visus nepieciešamos dokumentus. Pieteicējam tiks paziņots gadījumā, ja pieteikums nav aizpildīts pilnīgi. Ja pieteikums ir pareizs, ierēdnis apmeklēs pieteicēju viņa vai viņas mājās un veiks pieteicēja un viņa vai viņas ģimenes sociālekonomisko analīzi, aprakstot viņu vajadzības utt. Vienlaikus ierēdnis izpētīs pieteicēja finansiālo situāciju (kredītiestādēs un valsts īpašuma aģentūrās u. c.), lai pārbaudītu pieteicēja ekonomiskās situācijas atbilstību. Ja kāda persona šādā situācijā nonākusi bezdarba dēļ un nepastāv nekādu citu apstākļu (tādu kā veselības problēmas), tad pieteicējam jāiesniedz pierādījums tam, ka viņš vai viņa meklē darbu un ir reģistrēts vai reģistrēta Nodarbinātības nodaļā. Pirms valsts palīdzības galīgās piešķiršanas ierēdnis arī pārbauda, vai pieteicējs saņem kādu sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuru apmērs jāatvelk no valsts palīdzības apmēra.

Sociālo pensiju likums

Sociālo pensiju likumu pārvalda Darba un sociālā nodrošinājuma ministrijas sociālās apdrošināšanas dienesti. Jāaizpilda pieprasījuma veidlapa, kam pievieno par attiecīgo pabalstu pieprasītās izziņas. Ja pieteikums ir pieņemts, pabalsta saņēmējam nosūta gada izziņu, ar kuras palīdzību viņam ir jāsniedz attiecīgajiem dienestiem ziņas par to, ja ir mainījušies apstākļi. Pieteikumu apstrādā vietējie un apgabala sociālās apdrošināšanas dienestu biroji.

Sistēma pensijas saņēmēju mājsaimniecību ar nelieliem ienākumiem atbalstam

Lai personai būtu tiesības uz sistēmu pensijas saņēmēju mājsaimniecību ar nelieliem ienākumiem atbalstam, tai jāaizpilda pieteikums, kam pievienotas nepieciešamās izziņas. Par mājsaimniecībām, kuras veido par 70 gadiem jaunākas personas, pieteikums jāiesniedz katru gadu.

Citi pabalsti

Pārējos pabalstus (pabalstu smagas fiziskas invaliditātes gadījumā, pabalstu sistēmu personām ar kvadriplēģiju/paraplēģiju, īpašo pabalstu neredzīgām personām un mobilitātes pabalstu) pārvalda Cilvēku ar īpašām vajadzībām sociālās iekļaušanas departaments, kurš ir pakļauts Darba un sociālās apdrošināšanas ministrijai.

XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe

Kādos gadījumos jums ir tiesības uz ilgtermiņa aprūpi?

Visām personām, kas likumīgi uzturas Kiprā, ir tiesības uz ilgtermiņa aprūpi, ja viņām nav pietiekami daudz līdzekļu, lai apmierinātu savas īpašās aprūpes vajadzības. Ilgtermiņa aprūpes sistēma darbojas pēc vajadzības un nav obligāta. Ilgtermiņa aprūpi bez maksas drīkst saņemt tikai personas, kam ir tiesības uz valsts palīdzību (piemēram, veci ļaudis, cilvēki ar īpašām vajadzībām, disfunkcionālas ģimenes utt.). Nav noteikts nekāds minimālais apdrošināšanas stāžs. Aprūpes nepieciešamības novērtēšanas pamatā ir pieprasītāja individuālās vajadzības, un to veic sadarbībā ar labklājības dienesta darbinieku, kurš saskaņā ar attiecīgajiem tiesību aktiem novērtē un izstrādā individuālu aprūpes plānu (piemēram, aprūpes veids, biežums utt.).

Novērtējot, vai pieprasītājam ir vajadzīga aprūpe, tiek ņemti vērā šādi faktori:

- invaliditātes un funkcionalitātes pakāpe, t. i., pieprasītāja spēja parūpēties par savām individuālajām vajadzībām (personīgo higiēnu, mājokļa uzkopšanu, ēdiena gatavošanu, ārstu apmeklējumiem u. c.);
- ģimenes un tuvinieku esamība vai neesamība;
- pieprasītāja izraudzītais aprūpes veids, kāds tam ir vajadzīgs.

Atkārtotas novērtēšanas biežums ir atkarīgs no pabalsta saņēmēju konkrētajām vajadzībām. Labklājības dienesta darbinieks, kurš atbild par atkārtotu novērtēšanu, ņem vērā attiecīgajam pabalsta saņēmējam raksturīgos apstākļus, medicīniskās izziņas un vajadzīgo pakalpojumu biežumu.

Valsts palīdzību nepiešķir šādos gadījumos:

- ja finanšu līdzekļi vai ietaupījumi ir vairāk nekā EUR 3417 uz vienu personu un EUR 1709 uz vienu apgādājamu personu. Visas ģimenes kopējie finanšu līdzekļi vai ietaupījumi nedrīkst pārsniegt EUR 8543. Šis nosacījums neattiecas uz pieprasītāja mājokli, kurā viņš dzīvo;
- ja pieprasītājs nodevis citai personai finanšu līdzekļus vairāk nekā EUR 17 086 vērtībā;
- ja pieprasītājam pieder kāds īpašums, neskaitot mājokli, kurā viņš dzīvo;
- ja pieprasītāja mājokli var izmantot tādiem mērķiem, kuru rezultātā ir iespējams palielināt ieņēmumus.

Šie nosacījumi neattiecas uz dažām ieņēmumu un finanšu līdzekļu kategorijām.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Ilgtermiņa aprūpei tiek piešķirti gan pabalsti natūrā, gan naudas pabalsti. Pieprasītājs var izvēlēties tādu aprūpes veidu, kāds tam vajadzīgs (t. i., naudā un/vai natūrā). Tas, cik bieži ir jānodrošina aprūpe mājās vai dienas stacionārā un vai ir vajadzīga aprūpe ar atrašanos stacionārā, atkarīgs no individuālām vajadzībām. Aprūpes pakalpojumus ietilpst aprūpe mājās, aprūpe dienas stacionārā, aprūpe ar atrašanos stacionārā un attālinātā aprūpe, un to nodrošina valsts, nevalstiskās organizācijas un privātā sektora iestādes (privāti pelnoši uzņēmumi).

Neformālo aprūpi parasti sniedz laulātais/partneris, citi mājsaimniecības locekļi, tuvinieki un kaimiņi. Privātie aprūpētāji mājās (tostarp ģimenes locekļi) var saņemt no valsts atlīdzību (pilnā apmērā vai daļēju). Ja aprūpi nodrošina aprūpes personas, kuras nav komersanti, tiek parakstīts līgums starp valsts labklājības dienestu, aprūpes saņēmēju un aprūpes nodrošinātāju.

Vēl viena kategorija ir tā dēvētie mājas palīgi, par kuriem var kļūt jebkura persona, kura likumīgi uzturas Kiprā. Lielākā daļa šo palīgu nāk no trešām valstīm. Viņi slēdz līgumu ar attiecīgo personu, kurai vajadzīga aprūpe mājās, un strādā atbilstīgi līguma noteikumiem. Sociālās labklājības dienesti maksā algu un sociālās apdrošināšanas iemaksas, taču līgums ir tikai mājas palīga un aprūpējamās personas ziņā.

Kā var saņemt ilgtermiņa aprūpi?

Kiprā nav atsevišķas ilgtermiņa aprūpes sistēmas — to centralizēti vada un īsteno sociālās aprūpes dienesti. Šos pakalpojumus sniedz seši labklājības dienestu reģionālie biroji Kiprā. Tos nosaka tiesību akti par valsts palīdzību un dienestiem, un tiem piemīt sociālās palīdzības būtība (tiesības uz nepieciešamo palīdzību). Ilgtermiņa aprūpi finansē no valsts budžeta. Turklāt nevalstiskās organizācijas īsteno ilgtermiņa aprūpes programmas arī vietējā līmenī.

Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes

Lai uzzinātu, kurā iestādē vērsties, ja radušies jautājumi par sociālo nodrošinājumu vairāk nekā vienā ES dalībvalstī, informāciju meklējiet Eiropas iestāžu direktoriājā, kuru administrē Eiropas Komisija un kurš pieejams šeit: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Sociālās apdrošināšanas dienesti
(Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων)
Galvenā mītne
Lord Byron Avenue 7
1465 Nicosia
<http://www.mlsi.gov.cy/sid>
E-pasts: sfloridou@sid.mlsi.gov.cy
apsara@sid.mlsi.gov.cy

Sociālās apdrošināšanas dienesti
Eiropas Savienības un starptautisko attiecību nodaļa
7 Lord Byron Avenue
1465 Nicosia
Kipra
Tālr. +357 22401809 vai +357 22401670
Fakss +357 22401664
E-pasts: interrel@sid.mlsi.gov.cy
<http://www.mlsi.gov.cy/sid>

Sociālās labklājības dienesti
(Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)
63 Prodromou
1468 Nicosia
<http://www.mlsi.gov.cy/sws>
E-pasts: gantoniou@sws.mlsi.gov.cy

Cilvēku ar īpašām vajadzībām sociālās iekļaušanas departaments
(Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες)
1430 Nicosia
www.mlsi.gov.cy/dsid
E-pasts: mfiti@dsid.mlsi.gov.cy

Subsīdiju un pabalstu dienests
(Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων)
1489 Nicosia
www.mof.gov.cy
E-pasts: grants@mof.gov.cy

Veselības ministrija
10 Markou Drakou
1040 Nicosia
<http://www.moh.gov.cy>
E-pasts: emakrigiorgi@moh.gov.cy

Veselības ministrija
Pacientu mobilitātes nodaļa
10 Markou Drakou Street,
1448 Nicosia
Kipra
Tālr. +357 2240 020-7, +357 2230 535-4, +357 2240 019-6
Fakss: +357 2230 534 -6
E-pasts: tpieri@moh.gov.cy
<http://www.moh.gov.cy>

Finanšu ministrija
Subsīdiju un pabalstu dienests
1489 Nicosia
Kipra
Tālr. +357 2280 400-0, +357 2280 405-0, +357 2280 405-4, +357 2280 402-0
Fakss: +357 2266 805 -6
E-pasts: grants@mof.gov.cy
<http://www.mof.gov.cy>